

UN CONFLICTE QUE CADA VEGADA ÉS FA MÉS DIFÍCIL SOLUCIONAR

Iugoslàvia, trencaclosques d'Europa

La mort de Tito va significar en aquest país pluriètnic el trencament d'un equilibri i un augment dels sentiments nacionalistes acompanyat d'un augment també del paniugoslavisme de caràcter serbi. La crisi econòmica i un sistema polític que fa aigües han dut Iugoslàvia a un carreró sense eixida.

Tona Català (Enviada especial)

La Lliga dels Comunistes Iugoslaus ha donat el vist-i-plau a la reforma de la constitució cosa que limita l'autonomia de les províncies de la Voivodina i la Kossova, actualment incloses dins l'estat de Sèrbia. Aquesta reforma significa el triomf del xovinisme serbi, que darrerament el seu líder Slodoban Milosevic, entestat a acabar amb el que anomenen «el separatisme i irredemptisme» albanès ha dut fins a les últimes conseqüències. Aquesta serà, si res no canvia, l'onzena reforma constitucional des de 1946.

La passada setmana, el cap de la Lliga dels Comunistes Iugoslaus, el croat Stipe Suvar, va advertir en el comitè central del partit, reunit a Belgrad, que el país es trobava en una situació límit i el perill de la seua desaparició com a estat era del tot imminent, si no es prenen mesures i es reformava el sistema polític i econòmic.

El cert és que des de la mort de Tito, a Iugoslàvia, hi ha hagut un augment dels sentiments nacionalistes que ha tingut com a resposta un augment també del paniugoslavisme serbi. Les minories són les que s'han vist afectades més seriosament i, en especial, els albanesos de la Kossova. En el seu moment, els serbis no van veure amb bons ulls la reforma constitucional del 74, propiciada per Tito, a partir de la qual aquests aconseguen uns tímids privilegis de l'administració central. Quan els albanesos de la Kossova, el 1981, van reclamar el dret a ser república dins la Federació, les reaccions sèrbies no es van fer esperar i la resposta a les seves peticions va ser l'estat d'excepció. No hem d'oblidar que, segons la història, Sèrbia es va fundar precisament ací, en aquest territori que reclamen els albanesos.

Des d'aquell moment més de trenta mil serbis i montenegresos van decidir emigrar i cent mil albanesos van optar

per fer exactament el mateix. La misèria d'aquesta, encara, província independent, ha crescut des del 81 al mateix ritme que la repressió política. Els albanesos tenen la renda per càpita més baixa de tot Iugoslàvia i l'analfabetisme afecta més del 50% de tota la població. En aquesta província, els serbis, sols per la seua condició de serbis, són els que tenen tots els privilegis, les seues arbitriietats judicials —la justícia és discriminatòria per als albanesos— han violat sovint els més elementals drets humans. En resposta, els pàries albanesos han recorregut sempre a la violència i els atacs indiscriminats a les institucions públiques i religioses sèrbies. Els enfrontaments i la incomunicació de les dues comunitats ha fet que el més mínim incident acabe en una guerra declarada.

Per a lluitar contra aquest *suposat* separatisme albanès, es justifiquen milers d'empresonaments de joves, els ensenyants perden el seu lloc de treball,

Milosevic: un Stalin a la Iugoslava

El serbi Slodoban Milosevic és, sens dubte, un dels principals causants dels conflictes iugoslavs, però no l'únic. El cert és que es fa difícil mantenir l'equilibri entre les diferents ètnies, religions i nacionalitats de les sis repúbliques que componen l'estat iugoslau. La necessitat de fer front a una situació econòmica cada vegada més desesperada i a una administració política del tot corrupta ha descompost el trencaclosques iugoslau.

Milosevic ha sabut encendre el foc del nacionalisme serbi, mai no apagat del tot, i amb el seu populisme més feixistoide ha sabut guanyar-se del tot els seus conciutadans. Els caps de turc han estat, per motius no del tot diferents, les províncies autònomes de la Voivodina i la Kossova. L'excusa: acabar amb «el separatisme i irredemptisme albanès». Per la seua banda, la resta de repúbliques han reaccionat contra el centralisme que intenta imposar al preu que siga la república sèrbia.

Slodoban Milosevic, un home que va arribar a la cúpula política després d'haver dirigit durant deu anys una companyia de gas i després, també, de deu anys més dedicat a la banca. La seva vocació política va començar bastant tard, però ha estat meteòrica. Des del primer moment, Milosevic va destacar en el partit comunista per la seua oratòria i el seu desmesurat populisme. Aquest líder serbi ha sabut dir al seu poble el que volia escoltar, els ha promès tornar Sèrbia «al lloc que es mereix», treure-la de la suposada pobresa i acabar amb els «enemics i principals culpables» de la situació del seu país: els albanesos de la Kossova.

Milosevic fa cas omís a les advertències que ha rebut del primer ministre iugoslau, Branco Miculio i el cap de la Lliga dels Comunistes Iugoslavs, Stipe Suvar, en el sentit que acabe amb els enfrontaments entre albanesos i serbis i les múltiples manifestacions que tant li agrada convocar al líder serbi i, en resposta, assegura que aquestes no tindran fi «fins que el poble no aconseguisca els seus objectius». □

Des de la mort de Tito, Iugoslàvia viu un augment constant dels sentiments nacionalistes.

es prohibeixen les publicacions pro-albaneses i que es mantinguen contactes amb familiars o amics de la resta de les repúbliques iugoslaves i sobretot amb Albània.

Darrere de tots aquests enfrontaments no podem obviar que aquest país de contrastos viu actualment una crisi econòmica i política difícil de superar. Els esforços del govern del primer ministre Branco Mikulik per aturar la inflació, amb mesures com la congelació dels productes del mercat interior, no han impedit que aquesta supere enguany el 200%. El poder adquisitiu ha baixat en un 50% respecte a l'any 81 i el dinar que en aquest mateix any es cotitzava a 2,5 pessetes fa sols uns mesos valia 0,15 pessetes. El deute extern és el més alt d'Europa, 22 mil milions de dòlars, en un país de 24 milions d'habitants.

La deficient gestió política, propiciada per l'*autogestió republicana*, ha dut Iugoslàvia a accentuar els seus antagonismes. Aquesta república és, des de la Constitució de 1971, una federació d'estats units per una política exterior i de defensa comuna. La resta de departaments són competència exclusiva dels sis estats federats. D'aquesta manera s'entenen les grans diferències socials, polítiques i econòmiques entre els diversos estats i fins i tot entre les diferents nacionalitats i minories ètniques d'un mateix territori administratiu. Així, veiem com Eslovènia té la renda per càpita més alta del país, i pràcticament no coneix l'atur, mentre que els albanesos de la Kossova viuen en unes condicions econòmiques miserables i el cinquanta per cent de la població no té lloc de treball... Així mateix, mentre que al nord

del país dels balcans l'analfabetisme no es coneix, al sud és quasi complet. Paral·lelament, si Eslovènia és la república que ha gaudit sempre de majors llibertats polítiques, a la Kossova tradicionalment ha estat sempre el contrari.

Les tensions nacionalistes, però, no són únicament i exclusivament entre serbis i albanesos. El moviment nacionalista eslovè s'ha fet notar en els últims anys cada vegada amb més força. El que és cert és que en resposta no se'ls ha enviat l'exèrcit. La causa d'aquest nacionalisme ha estat fonamentalment econòmic. L'estalvi eslovè ha anat a socórrer un sud iugoslau governat per la *Nomenklatura*, la qual ha estat posada en dubte després d'escàndols financers com el de l'Agrokomec.

Els principals impulsors d'aquest nacionalisme eslovè han estat les Jovenuts Comunistes. Aquests, a través de la revista *Mladina*, han optat per un nacionalisme d'esquerres, antimilitarista, antirepressiu i antinuclear, i que ha estat el primer a criticar el comunisme ortodox i a denunciar la corrupció de l'exèrcit. Aquest moviment, des del primer moment, ha tingut el suport dels estudiants i dels intel·lectuals, que, impulsats per la Unió d'Escriptors, van tenir durant l'estiu els primers problemes amb la justícia militar. El poder i la tecnoburocràcia eslovena han mantingut una actitud cautelosa i en cap moment s'han decidit a iniciar una acció contra un moviment que, evidentment, els fa nosa. L'exèrcit, en canvi, no s'ha estat de jutjar els periodistes impulsors de *Mladina*.

Però, hi ha previst efectuar més reformes a la Constitució de 1973. Hi ha un avantprojecte de reforma que vol es-

TONA CATALA

A l'esquerra, símbol de Belgrad. Dalt, Kossova, on el 50 per cent de la població està en atur. Baix, carrer de Belgrad.

tablir una llei mitjançant la qual tots els factors de producció siguin valorats d'acord amb els criteris de l'economia de mercat. Això, parlant clar, significa obrir el país a les inversions estrangeres i a la privatització de les empreses públiques, a través de la via cooperativa, sense oblidar la instauració d'un model bancari occidental. Aquesta reforma comportarà l'abolició del sistema socialista autogestionari, que, d'altra banda, fa aigües i l'adopció del sistema capitalista occidental. És evident que la reforma de la Constitució vindrà acompanyada d'un major centralisme i posarà en qüestió les llibertats de les diferents nacionalitats.

La introducció de l'economia de mercat, interessa fonamentalment a la classe dirigent eslovena, que es veurà amb

la possibilitat d'implantar l'economia capitalista. Al mateix temps, aquesta reforma contribuirà a l'enfonsament econòmic del sud iugoslau ja, de per si, més pobre. No ens podem enganyar, ni les inversions estrangeres ni el sector privat es decidiran a invertir a la Kossova i a Macedònia, entre altres raons per la inestabilitat social en què es viu. Els serbis, que són majoria, votaran la reforma constitucional i es comprometran a no interferir a nivell polític en altres repúbliques, a canvi que es reforme també l'apartat que fa referència a l'autonomia de les províncies de la Kossova i Voivodina. Així, Sèrbia es veurà amb les mans lliures per acabar amb el *separatisme* albanès i al mateix temps podrà intervenir en la rica economia de la Voivodina, basada fonamentalment en

l'agricultura i amb una renda per càpita un 25% superior a la mitjana iugoslava. No debades aquesta província s'anomena el graner iugoslau.

A ningú no se li escapa que Iugoslàvia és actualment un polvorí. La reforma de la constitució és quasi segur que no acabarà amb les diferències existents entre les sis repúbliques entre altres raons perquè és una reforma que no intenta posar fi a l'ortodòxia de la Lliga Comunista i afavoreix, de manera descarada, les majories. Tal com van les coses, el resultat de tot aquest moviment és imprevisible, però no podem deixar de pensar en Iugoslàvia com en la futura Cisjordània europea.

Sembla que només el carisma i la personalitat de Tito van poder fer conviure els 14 pobles i vint nacionalitats que componen Iugoslàvia. Les tres religions —l'ortodoxa, la catòlica i la musulmana—, les cinc llengües oficials i els dos alfabets.

Després de la seua mort, les tendències centrífugues van començar a manifestar-se amb força.

En aquests moments, un buit polític i militar en aquest país podria acabar en un nou polvorí Europeu. Una Iugoslàvia dèbil podria animar els seus veïns a revisions frontereres i a previsions territorials. La vella polèmica respecte a la identitat de Macedònia (grega-eslava) podria aparèixer de nou. Hongria no deixaria de manifestar el seu interès per Voivodina, i Itàlia posaria en dubte la solució de Trieste. Sols amb una Iugoslàvia unida i econòmicament poderosa, queden fora de dubte aquestes consideracions. □